

Arkivsaksnr.:
2020/3675

Dokumentdato:
28.11.2023

Styre:
Fakultetsstyret ved Det psykologiske fakultet

Styresak:
101/23

Møtedato:
07.12.2023

Sensur ved Det psykologiske fakultet: Åpning for bruk av 1-sensorordning

---

Hva saken omhandler

Saken omhandler å åpne opp for muligheten av at studieemner ved Det psykologiske fakultet kan benytte ordning med 1 sensor i stedet for 2, dette for å dempe økningen av fakultetets underskudd.

Bakgrunn

Fakultetet er i en svært presset økonomisk situasjon, og i den forbindelse ble fakultetsstyret i juni 2023 forelagt en økonomianalyse og en drøfting av mulige strategiske grep for en langsiktig plan for balanse og trygg økonomi (fakultetsstyresak 68/23). Innsparingsområder som fakultetsstyret ser muligheter for innen utdanning, inkluderer blant annet nedskalering av studieemnenes innhold og aktiviteter, samt å revurdere sensurordningen i emnene.

Dagens ordning er forankret i et fakultetsstyrevedtak om 2-sensorordning som tilsier at alle eksamenskarakterer vurderes av to sensorer, oftest en intern og en ekstern (fakultetsstyresak 88/20). For å dempe økningen av fakultetets underskudd er det kritisk å benytte alle muligheter for innsparing, og det er mye penger å spare på å benytte 1 sensor fremfor 2 i et studieemne. Derfor er det hensiktsmessig å åpne for at vurdering på fakultetet *kan* foregå med én sensor, der universitets- og høyskoleloven tillater det og at den faglige kvaliteten fremdeles er på et forsvarlig nivå.

Historikk

Fra 2017-2020 hadde fakultetet en ordning, først på Institutt for samfunnspsykologi og deretter for hele fakultetet, der det kunne brukes én sensor til vurdering av eksamen på lavere grad (fakultetsstyresaker 65/17 og 18/18). Ensensurordningen ble avvirket i 2020 (fakultetsstyresak 88/20).

I 2018 ble det utarbeidet en rapport, «[Evaluering av ensensurordning ved årsstudiet i psykologi – høsten 2017](#)». Ordningen ble evaluert på to måter: spørreundersøkelse blant faglige ansatte som gjennomførte sensur alene, for å fange opp deres synspunkter, og en sammenligning av karakter før/etter samtale for et utvalg av eksamensbesvarelse som hadde både intern og ekstern sensor. Konklusjonen i rapporten var:

Med tanke på reell karakterfastsettelse indikerer data at diskrepansen mellom en- og tosensorordningen er liten og at eventuell diskrepans i nesten alle tilfeller omhandler kun en karakter. Sensorene føler seg i hovedsak kompetent til å sensurere alene, men gir også uttrykk for noe usikkerhet vedrørende kvaliteten på sensur ved ensensurordningen. De har gjennomgående negative holdninger til ensensurordningen. Sett fra et praktisk synspunkt gir sensorene uttrykk for at ordningen kan forsvares under forutsetning av at de besparte ressurser tilbakeføres til

studentene i form av bedre oppfølging og at det å ha medsensor i minst en kommisjon videreføres.

Per dags dato praktiserer fakultetet 2-sensor-ordning på alle emner som har vurdering jfr fakultetsstyresak 88/20.

Økonomiske konsekvenser av 2- versus 1-sensor

De reelle kostnadene av honorar til ekstern sensor i ett år er vanskelig å beregne på grunn av etterslep i fakturering som går ovenfor årsgrenser. Likevel, et gjennomsnitt av kostnadene i 2021 og 2022 viser utslag av cirka 5,5 millioner kroner til sensor per år. Dette inkluderer ikke bare ordinær sensor. I tillegg til å inkludere klage- og kontrollkommisjoner, inkluderer det honorar for ekstern-for-intern sensor, i tilfellene når fakultetet har brukt to eksterne sensorer i en kommisjon på grunn av mangel på tilstrekkelige interne ressurser.

Beregninger i tabellen nedenfor viser estimer av honorarkostnader i ordinær sensor i ett år. Estimerte kostnadene er basert på en analyse av alle fakultetets emner i forhold til estimert gjennomsnittlig antall studenter per emne og vurderingsformer (eksamen) i hvert emne. De estimerte tallene omhandler ordinær sensor når det brukes en intern sensor (med eller uten en ekstern sensor). Ikke inkludert i disse beregningene er kostnader for ekstern-for-intern når vi ikke har tilstrekkelige interne ressurser for sensor og må kjøpe inn eksterne krefter (2 eksterne sensorer i en kommisjon), heller ikke kostnader for klage- og kontrollkommisjoner, der vi er pålagt å bruke ekstern sensor per UH-loven.

Tabell 1:

Scenario	Kostnad (kr)
Honorarkostnad 1 intern og <u>1 ekstern på alle karakterer</u> , i ett år	3 444 718
Honorarkostnad med bruk av <u>1 ekstern til 15% av besvarelsene på alle emner der det er tillat*</u> , i ett år	1 211 724

*Master/hovedoppgave og muntlig eksamen må fortsatt bruke 2 sensorer.

Innvirkning av ny UH-lov fra høst 2024

Fra høst 2024 innføres en revidert Universitets- og høyskolelov. Loven er ikke vedtatt ennå, og derfor vet ingen om hva utfallet blir. Likevel, det ligger et forslag i loven som innskrenker mulighet til å bruke bare 1 sensor. Det som er nytt er at «eksamener som alene utgjør 15 studiepoeng eller mer» må bruke to sensorer.

Om dette lovforslaget er vedtatt, så reduserer det mulighet for innsparing på fakultetet med ensensorordning, uten endring i emnestørrelser eller størrelse på vurderingsformer (f.eks., deleksamen som er vektet 30% i et 15 stp emne betyr at ingen av eksamener alene utgjør 15 stp).

Fakultetet har 40 emner som er 5- eller 10-studiepoeng. Noen av disse har ikke-etterprøvbare eksamen (som muntlig) som er lovpålagt til å bruke 2 sensorer. Den estimerte kostnaden av en ensensorordning på fakultetet der alle emner som er 15 studiepoeng eller større bruker 1 ekstern sensor mens emner som er mindre enn 15 stp bruker en (intern) sensor er følgende:

Tabell 2:

Honorarkostnad med bruk av ekstern til 15% av besvarelsene på emner mindre enn 15 stp, og ekstern sensur i alle emner 15 stp eller større, i ett år (hvis UH-loven blir vedtatt med foreslått formulering)	3 289 597
--	-----------

Siden den estimerte honorarkostnaden med bruk av 1 ekstern sensor på alle karakterer er 3 444 718 (se tabell 1), er innsparingsmulighet redusert til 155 121.

Likevel, er det en viktig innsparing for fakultetet i en presset økonomisk tid. I tillegg, går det an å utrede andre løsninger, som å dele opp emner, dele opp eksamener, innføre flere bestått/ikke bestått emner med lavere sats, endre vurderingsformer (spesielt saleksamen er veldig kostbar), innføre flere emner som er bestått på bakgrunn av obligatorisk arbeid, m.m.

Benytte innsparingsmuligheter allerede for våren 2024

Fram til ny UH-lov er vedtatt og iverksatt har fakultetet anledning til å følge foreliggende UH-lov som åpner for bruk av 1-sensorordning i svært mange av fakultetets emner.

Per i dag, er gjeldende regelverk følgende:

§ 3-9

(2) [...] Det skal være minst to sensorer, hvorav minst én ekstern, ved bedømmelse av kandidatenes selvstendige arbeid i høyere grad.

I tillegg, inkluderer Universitetet i Bergens studieforskrift følgende:

§ 9-8

(2) I disse tilfella krevst det minst to sensorar:

- a) munnleg, praktisk, utøvande og/eller skapande eksamen der minst ein av sensorane som regel skal vere eksterne,*
- b) sensur av masterprosjekt, der minst ein av sensorane må vere ekstern og*
- c) klagesensur, der minst ein av sensorane må vere ekstern.*

Implikasjonen av å bruke ensensorordning så langt det er mulig – og inntil mulighet til bruk av en sensor er innskrenket av UH-loven – er at det er rom for betydelig innsparing for fakultetet minst i vår 2024. Dette ser vi i tabell 1, som viser at over et helt år (vår og høst) kan innsparing med ensensorordning være mer enn 2,2 millioner kroner.

Forsterket 1-sensor-ordning og kvalitetssikring

For å sikre høy kvalitet i vurdering og trygghet for ansatte og studenter i sensurarbeid på fakultetet, foreslår fakultetet en *forsterket* ensensorordning. Dette betyr å innføre tiltak for å sikre både kalibrering, mulighet for samtaler med en erfaren andre i sensurarbeid, og opplæring av nye sensorer.

Noen av tiltakene ble drøftet i fakultetets Kvalitetsorgan for undervisning og evaluering (KUE) 15. november 2023.

Tiltak kan inkludere:

at en ekstern sensor kontrollerer 15% av besvarelsene (allerede tatt i betraktning i alle beregninger i denne saken)

- at en ekstern sensor gjennomgår eksamensoppgaven(e) og sensorveiledning
- at sensorveiledninger blir så entydige som mulig, gjerne med bruk av en matrise som spesifiserer vurderingskriterier med definerte prestasjonsnivåer («rubric»)
- at det innføres minst ett felles møte med sensorer
- at stipendiater og nye ansatte får en (intern eller ekstern) erfaren «kompis»

Andre grep for innsparing knyttet til vurdering og vurderingsformer

I tillegg til ensensorordning, er det andre grep som kan spare ressurser – interne og eksterne – knyttet til vurdering og vurderingsformer.

Noen av grepene for innsparing av interne og eksterne ressurser kan muligens føre til bedre læringsutbytte for studenter – her må det faglige, det pedagogiske, og kostnadene vurderes i sammenheng.

For eksempel:

- Saleksamen er overraskende kostbar: i tillegg til honorar for sensur, betaler fakultetet 622,80 per kandidat per eksamen til UiB for leie av sal og eksamensvakter/teknisk støtte.
- Emner som er bestått på bakgrunn av obligatorisk arbeid, er unntatt bruk av 2 sensorer.
- I forbindelse med fakultetets førsteårsprosjekt, har det også blitt løftet forslag om at 1. år eller 1. semester av bachelorprogrammene og profesjonsstudiet i psykologi kunne være bestått/ikke bestått, som ved Det juridiske fakultet.
- Styrking av sensorveiledninger med bruk av en «rubric» (en matrise som spesifiserer vurderingskriterier med definerte prestasjonsnivåer) kan gjøre det enklere å vurdere, gi begrunnelse (til og med til alle studenter i et emne), og redusere klager og assosierte kostnader, i tillegg til å styrke kalibrering når flere faglige vurderer i det samme emnet.

Disse er bare et lite utvalg av mulige grep som fagmiljøer kan vurdere, med støtte fra fakultetsledelsen og eksamensgruppen ved studieeksjonen. Fakultetet skal be instituttene/studieprogrammer gjennomgå vurderingsformer helhetlig med øye på både studentenes læring i faget, variasjon i vurderingsformer, og kostnader.

Endringer i vurdering og sensur må ta i betraktning den interne arbeidsmengden. Blant annet, med nåværende tosensorendring, er det den eksterne sensoren som skriver begrunnelser når studenter ber om å få begrunnet karakteren. Det med å be om begrunnelse er en rettighet som studenter har, og i senere år har antall begrunnelser økt betydelig. Med ensensorordning, må den ene sensoren (oftest intern) skrive begrunnelser til studenter. Arbeidet som påføres av den endringen må utredes, i tillegg til utvikling av tiltak også for å redusere arbeidsbyrde med begrunnelser.

Fakultetsledelsens kommentarer

Kvalitet på sensur er et fundament for studieemnene som har vurderingsformer som tilsier sensur. Kvalitet på sensur er en betingelse for tillit mellom studenter og institusjon og mellom alle institusjoner der karakterer har noe å si. Derfor er det viktig at fakultetet bruker ressurser på å sikre at sensurordningen holder nødvendig kvalitet.

På bakgrunn av erfaringer fra tidligere ordninger og faglige diskusjoner om vurderingsformer de siste årene, vurderer fakultetsledelsen en forsterket 1-sensor-ordning som tilfredsstillende, det vil si som godt nok. En forsterket 1-sensor-ordning betyr at det er 1 sensor som vurderer besvarelser, og at det etableres relevante rutiner for kvalitetssikring av sensureringen. En 2-sensor-ordning ville vært kvalitetsmessig bedre enn en 1-sensorordning, og en 3-sensorordning ville vært kvalitetsmessig enda bedre. Prinsipielt innebærer sensurering som ikke kan gjøres av maskiner, bruk av skjønn uansett antall sensorer.

Siden fakultetet er nødt til å dempe økningen i underskuddet, er vi nødt til å snu på alle steiner for å bruke mindre penger. Det er sannsynlig at vi vil kunne spare minst 1 million kroner dersom vi for våren 2024 på de fleste emnene der dette er aktuelt, innfører 1-sensordning.

Det beste ville være om endring i vurderingsformer og spørsmålet om 1-sensor- versus 2-sensordning, var grundig diskutert i alle fagmiljøer ved fakultetet. Men fakultetet har svært dårlig tid på seg til å dempe økningen av det økonomiske underskuddet. Derfor anbefaler vi at ordning med mulighet for 1-sensor-ordning vedtas og iverksettes raskt der dette er aktuelt.

Forslag til vedtak:

Fakultetsstyret vedtar at det fra og med vår 2024 åpnes for å bruke 1 sensor på emner der dette kan være mulig og faglig forsvarlig. Fakultetsstyret ber om at instituttene raskt behandler spørsmålet for aktuelle studieemner, og at de iverksetter dette for de aktuelle studieemnene slik at det betyr innsparinger fra og med vår 2024.

Norman Anderssen
dekan

Ove Chr. Borge
fakultetsdirektør